

Asia: VN/23332/2026

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi datakeskusrekisteristä

Lausunnonantajan lausunto

Soveltamisala: 0,5 megawatin raja-arvo ja turvallisuuspoikkeus (1 §)

Ehdotetun säännöksen mukaan lakia ei sovellettaisi Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen, poliisin, suojelupoliisin tai tullin yksinomaiseen käyttöön tarkoitettuun datakeskukseen. Poliisihallitus pitää ehdotettua poikkeusta lain soveltamisalaan kannatettavana.

Ilmoitusvelvollisuuden ajankohta (5 §)

Ehdotuksen mukaan datakeskuksen ylläpitäjän on tehtävä Huoltovarmuuskeskukselle ilmoitus datakeskuksesta. Jos datakeskuksella ei ilmoittamishetkenä ole ylläpitäjää, ilmoituksen tekemisestä vastaa datakeskuksen omistaja. Poliisihallitus katsoo, että säännöksen osalta tulisi olla yksiselitteistä, että sekä omistajaa

että ylläpitäjää koskevat tiedot on toimitettava datakeskusrekisteriin. Poliisihallitus esittää, että mikäli ilmoituksen datakeskuksesta tekee datakeskuksen omistaja ylläpitäjän puuttuessa ilmoitushetkellä, tulisi ylläpitäjää koskevat tiedot kuitenkin ilmoittaa rekisteriin ennen datakeskuksen operatiivisen toiminnan aloittamista.

Ilmoituksen yhteydessä toimitettavat tiedot sekä tietojen toimittamisesta poikkeaminen (6 §)

Lakiehdotuksen 6 §:n 1 momentissa säädettäisiin huoltovarmuuskeskukselle ilmoitettavista tiedoista. Säännöksen mukaan ilmoitettavia tietoja olisivat muun ohella 1) datakeskuksen nimi ja sijaintipaikka, yhteyshenkilön nimi, asema ja yhteystiedot sekä 2) datakeskuksen omistaja ja ylläpitäjä, mukaan lukien yritys- ja yhteisötunnus tai vastaava tunniste, kotipaikka ja yhteystiedot. Datakeskusliiketoiminnassa on tavallista, että kiinteistön omistaa yksi yhtiö, datakeskusta operoi toinen yhtiö, palvelininfrastruktuurin omistaa kolmas taho, ja varsinaiset asiakkaat ovat lukuisia eri yksityisiä henkilöitä tai yrityksiä tai ulkomaisia toimijoita. Tähän yhdistyy usein vielä palvelinten jälleen vuokraaminen. Nämä datakeskustoimintaan liittyvät monitasoiset omistus-, hallinta- ja palveluntuotantorakenteet voivat vaikeuttaa toiminnan taustalla olevien vastuullisten toimijoiden tunnistamista mutta myös tavoittamista

Suomessa. Poliisihallitus katsoo, että tietojenantovelvollisuuteen viranomaisille tai laissa säädettyjen avustamisvelvollisuuksiin ei saisi vaikuttaa datakeskustoimintaa ylläpitävän yrityksen sijainti ulkomailla. Ylläpitäjältä tulisi edellyttää mahdollisuutta täyttää Suomessa lainsäädännössä asetetut velvoitteet. Poliisihallitus katsoo, että ilmoitukseen sisältyviä tietoja tulisi tarkentaa siten, että toiminnasta Suomessa vastaava taho voidaan tosiasiallisesti tavoittaa. Poliisihallitus esittää lakiehdotuksen 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan täsmentämistä siten, että ilmoituksessa tulisi mainita yhteystiedot Suomessa.

Muutoksista ilmoittaminen ja muutosilmoitusten ajankohta (7 §)

-

Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus, tietojenantovelvollisuus ja tietojen luovuttaminen (10, 11 ja 12 §)

-

Voimaantulon ajankohta sekä siirtymäaika rakentamisvaiheessa ja toiminnassa olevien datakeskusten osalta (15 §)

-

Huoltovarmuuskeskuksen tehtävä ja sen resursointi

-

Muut esitystä koskevat huomiot

Yleistä

Poliisihallitus tuo esille, että lausuttavana olevassa hallituksen esitysluonnoksessa olisi tärkeää huomioida myös lain vaikutukset poliisin kyberrikostorjunnassa ja tutkinnassa. Nyt sitä ei oltu huomioitu esityksessä lainkaan. Datakeskukset muodostavat keskeisen osan yhteiskunnan digitaalista infrastruktuuria, ja niiden palveluita voidaan käyttää myös rikollisessa toiminnassa, kuten tietoverkkorikosten, laajamittaisen petosrikollisuuden, haittaohjelmainfrastruktuurin, palvelunestohyökkäysten sekä muun verkkovälitteisen vakavan rikollisuuden toteuttamiseen. Datakeskustoimintaan liittyvät monitasoiset omistus-, hallinta- ja palvelun tuotantorakenteet voivat vaikeuttaa toiminnan taustalla olevien vastuullisten toimijoiden tunnistamista,

rikostutkintatoimien toimeenpanoa ja kohdistamista ja siten hidastaa rikosten ennalta estämistä, paljastamista ja selvittämistä. Datakeskusympäristössä kiinteistön omistus, datakeskuksen operointi, palvelininfrastruktuurin omistus ja palvelujen käyttö ovat usein eri toimijoiden vastuulla. Tähän yhdistyy usein vielä palvelinten jälleen vuokraaminen. Toimintaympäristön monimutkaisuus on merkittävä haaste rikostorjunnallisesti.

Määritelmät

Lakiehdotuksen 2 §:ssä säädettäisiin määritelmistä. Säännöksen 3 kohdan mukaan datakeskuksen ylläpitäjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka hallinnoi 1 kohdassa tarkoitettua datakeskusta. Poliisihallitus kiinnittää huomiota siihen, kuvaako ehdotettu ylläpitäjän

määritelmä riittävän täsmällisesti datakeskuksen kyberinfrastruktuurista tosiasiallisesti vastaavaa toimijaa.

Rikosten ennalta estämisen, paljastamisen ja selvittämisen kannalta keskeistä ei ole niinkään datakeskuksen kiinteistöön liittyvä ylläpito ja hallinta, vaan sen verkko-, palvelin- ja tietojärjestelmäympäristöä koskeva määräysvalta. Tämän vuoksi rekisteriin olisi perusteltua kerätä tiedot nimenomaan siitä toimijasta, joka tosiasiallisesti hallinnoi datakeskuksen kyberinfrastruktuuria. Rikostorjunnan näkökulmasta erityisen merkityksellinen toimija on usein juuri se taho, jolla on tosiasiallinen määräysvalta datakeskuksen kyberinfrastruktuuriin eli esimerkiksi verkkoihin, reititykseen, IP-avaruuksiin, palvelinalustoihin tai muihin teknisiin järjestelmiin. Pelkkä kiinteistön omistaja tai tilojen vuokraaja ei välttämättä kykene käytännössä täyttämään niitä avustamis- tai tiedonantovelvollisuuksia, joita lainsäädännössä asetetaan. Määritelmän täsmällisyys on tärkeää, jotta ei päädytä tulkintoihin, joissa ylläpitäjällä ei ole tosiasiallista toimintamahdollisuutta esimerkiksi viranomaisten avustamisen osalta.

Poliisihallitus esittää käsitteen täsmentämistä siten, että kysymys on yksiselitteisesti datakeskuksen operatiivisesta ja teknisestä toiminnasta vastaavasta ylläpitäjästä.

Lopuksi

Poliisihallitus esittää, että datakeskuksille asetettavia velvoitteita arvioitaisiin vielä esitysluonnoksessa ehdotettua laajemmin. Koska datakeskukset voivat laillisen liiketoiminnan lisäksi pahimmillaan mahdollistaa erittäin laajamittaisen ja kansainvälisen rikollisen toiminnan harjoittamisen, olisi perusteltua arvioida datakeskustoimintaan liittyviä velvoitteita myös rikostorjunnan näkökulmasta nykyistä perusteellisemmin.

Kyberympäristöä koskevan suvereniteettiperiaatteen mukaisesti Suomi käyttää toimivaltaansa alueellaan sijaitsevaan kyberinfrastruktuuriin ja vastaa osaltaan siitä, että sen alueelta tapahtuvaan rikolliseen toimintaan voidaan puuttua tehokkaasti. Tämän vuoksi lainsäädännön tulee mahdollistaa viranomaisille riittävät tiedonsaanti-, palvelinten vuokraajien tunnistamis- sekä tekniset toimintamahdollisuudet Suomessa sijaitsevan kyberinfrastruktuurin osalta.

Palvelinten vuokraustoimintaa harjoittaville tulisi asettaa riskiperusteiset ja oikeasuhtaiset velvoitteet, joilla turvataan viranomaisten mahdollisuudet estää, paljastaa ja selvittää datakeskusympäristöä hyödyntävää rikollista toimintaa. Toiminnanharjoittajan tulisi tunnistaa asiakkaansa, mukaan lukien jälleenvuokrausketjujen tosiasialliset käyttäjät, sekä ylläpitää ajantasaisia asiakas- ja palvelutietoja. Lisäksi toiminnanharjoittajalle tulisi säätää nimenomaiset tietojenanto- ja avustamisvelvollisuudet sekä velvollisuus nimetä Suomessa toimiva yhteyspiste viranomaisyhteistyötä varten. Toiminnanharjoittajan tulisi kyetä luotettavasti yksilöimään asiakkuus, siihen liittyvät tekniset palvelut ja niiden fyysinen sijainti sekä toimittamaan näitä koskevat tiedot toimivaltaiselle viranomaiselle laissa säädettyissä tilanteissa. Sen tulisi myös kyetä avustamaan pakkokeinojen ja muiden viranomaispäätösten täytäntöönpanossa sekä tarvittaessa keskeyttämään

tai eristämään yksittäisen palvelun tai palvelimen käyttö toimivaltaisen viranomaisen päätöksen perusteella.

Sääntelyllä tulisi varmistaa, ettei palvelinten vuokraamiseen liittyviä sopimuksellisia tai teknisiä järjestelyjä, jälleenvuokrausketjuja, virtualisointia taikka toiminnanharjoittajan ulkomaista sijoittautumista voida käyttää estämään viranomaistoimenpiteiden kohdentamista tai täytäntöönpanoa Suomessa. Toiminnanharjoittajan tulee ylläpitää riittävää näkyvyyttä hallinnoimaansa infrastruktuuriin siten, että yksittäinen käyttäjä, asiakkuus tai palvelu voidaan luotettavasti yksilöidä ja viranomaistoimenpiteet voidaan kohdentaa täsmällisesti, sivullisten oikeuksia mahdollisimman vähän rajoittaen. Poliisihallitus esittää, että jatkovalmistelussa arvioidaan yksityiskohtaisesti datakeskustoiminnalle ja palvelinten vuokraustoimintaa harjoittaville asetettavia velvoitteita rikostorjunnan näkökulmasta.

Korva Hanna-Mari
Poliisihallitus